

מס' 1234567

הלכה ומנהג

מס' 1234567

מס' 1234567

- 76..... בירור בהלכותיו וגדרו של מומר
- 87..... בהא ד"מצוה הבאה לידו אל יחמיצנה"
- 89..... ברכה של עוגה
- 90..... בענין כיסוי הסכין בברהמ"ז בשויו"ט

שונות

מס' 1234567

- 92..... עיון בשיחת שבת תשובה תרח"ץ
- 96..... הערה בד"ה יהודה אתה תרפ"ח

מס' 1234567

מס' 1234567

פירסום ראשון

שיחת כ"ק אדמו"ר מוהריי"ן מיום ב'
דחומ"ם תרח"צ

אוצר החכמה

12.34.567

[הנחה בלתי מוגה]

הרש"ג שי' שאל מתי חידש אדמוה"ז לברך על אתרוג מקאלאבריא, כי
המגיד בהכרח לא הקפיד על זה והראי' משאר תלמידיו שלא הקפידו ע"ז.
והשיב כ"ק אד"ש כי בהכרח לומר שחידש זאת בעת הנשיאות כי לחדש
דבר הוא רק בעת הנשיאות.

אוצר החכמה

שוב שאל אם הפתגם ששלח משה שליח לקאלאבריא להביא אתרוג
משם הוא מקובל, והשיב מיר האבן דאך עס געהערט פון טאט'ן. שוב שאל
אם זה השליחות הי' בהיות עדיין ענן הכבוד, והשיב אד"ש בהכרח לומר
כי זה הי' בהיות עדיין ענן הכבוד דאהרון לא הי' מת קודם קיום המצוה,
(וכשמת אהרון נסתלק ענני הכבוד) ומ"מ שלח שליח ווייל עס דארף זיין
עבודה בפועל, רק אפשר שהי' לו קפיצת הדרך, וגם אפשר השליח לא ידע
מזה וכדאיתא בתדב"א דגם עבדים ושפחות אפשר שיהי' להם רוה"ק ולא
ידעו מזה, וכמו"כ בענין קפיצת הדרך.

וסיפר שפ"א ישב הצ"צ ולמד עם המהר"ש, ובאמצע הלימוד אמר
אברהם זלמן איז שרוי בצער, ואמר המהר"ש נו דארף מען עס מודיע זיין,
וקרא הצ"צ המשרת הירשל השתור ושאל אותו ווילסט א ביסל משקה
והשיב כן, ונתן ואמר לו מאך א שהכל, ואח"כ נתן לו פושקה ואמר לו גיי
און ווער עס וועט ביי דיר צונעמען זאלסטו אים געבן. ורא"ז הי'
בוויטעבסק, ובמשך שעה א' הלך ושב לביתו וזה הי' באמצע הלילה, ובאו,
שכב לישון ולמחרת לא ידע כלום מזה.

אוצר החכמה

אח"כ שאל ר' דוב חאסקין מאד"ש, מבואר בדא"ח הטעם מדוע בא"י יו"ט הוא רק יום א' ובגלות ב' ימים, משום דבגלות אין יכולים לקבל הגילויים דיו"ט ביום א' משא"כ בא"י, וא"כ בן א"י שבא לחו"ל איך יכול לקבל הגילוי ביום א', ואין צריך עפ"י דין לעשות יו"ט רק יום א' – והשיב אד"ש כי זקיננו המהר"ש אמר לאדמו"ר נ"ע הפי' נותנים עליו חומרי המקום היינו חומר המקום, דגם בחו"ל יש לו הד"א – שעפ"י תורה – מא"י איז ער אין אויר א"י, רק מ"מ צ"ל הנהגה דחול בצנעא דוקא.

וסיפר בנידון זה שני סיפורים א' מחסיד א' שנסע לכ"ק מהר"ש נ"ע ושמו ר' אשר, ואמר ער האט געהאט א ערליכער הארץ והי' בעל צורה. ופ"א בהיותו אצל המהר"ש בליל ש"ת לקח הרבה משקה, ובישבו הדליק השוועבעלע בפני המהר"ש, ואמר לו אדמו"ר מהר"ש "מאשר שמנה – לחמו א אנדערן", ולמחרת ביום ש"ת הדליק עזה"פ, ושאל אותו המהר"ש אם יש לו היתר, האט ער זיך אנגעהויבן קייקעלן א פאר טעג ביז ער האט עס געקראגן.

סיפור ב' מר' בערל עלסל... שנסע לאדמו"ר צ"צ און דער מהר"ש האט שטארק געהאלטן פון עם וסמך עצמו על הנחותיו ממאמרי הצ"צ כי מאמרי הצ"צ נשרפו. והצ"צ ראה הנחותיו ורק במקומות אחדים תיקן תיקונים קטנים כמו קדימה ואיתור במילים אחרים – שהי' ג"כ מא"י והתנהג כ"כ בצנעה ער שבשעה שהגית תפילין סגר את עצמו [ב]חדר לפניו מחדר וגם הי' באשמורות הבוקר, ובמקום שבכ"י התפלל כמה שעות, התפלל אז רק חצי שעה, וכשבני החצר די הויף קינדער דפקו בהדלת האט ער פארשטעלט מיט אייזענס.

סיפר כי אדמו"ר נ"ע בר"ה שנת ... פון רבי'ן חסידות וזהו ... תקעו מל' ותקעתיו יחד כו' צריך לתקוע עצמו בשופר. בחדש שופר חדשו, שפרו וכו'. בכסא מזונותיו של אדם קצובין לו בר"ה ובכלל זה כל צרכי האדם בבני חיי ומזוני, ומ"מ הוא מכוסה ונעלם, אם יבא בטוב הנראה והנגלה. כי חוק כו' זהו הבטחה אם חוקקים אותיות במוח הזכרון אז הוא משפט כו' בטוב הנגלה, וכשאמר זאת לכ"ק אד"ש ביאר אז ענין ג"ע התחתון וג"ע העליון, עליית הנשמה לעילא, ירידת הנשמה דאצילות, וההפרש אם הירידה היא בשביל פרט או כלל או כלל דכלל, וזה הי' אחד מהפעמים

שקרא עצמו בשם כלל דכלל או נשיא, הגם כי משנת נ"ה ה' זמן קירוב
מ"מ רק פעמים אחדים קרא עצמו כן,

ופ"א אמר אדמו"ר נ"ע על יחידות לא' שתבע ממנו מה שהבטיח לו,
ואמר כ"ק הלא יש תנאי בדבר כי חלק כו' שצריכים לחקוק וכו', ואמר כ"ק
אד"ש כי בכתב לא ה' זה הה[ב]טחה דכי חלק כו' כי זה כעין תרי אותיות
שא"א לבא בכתב.

[המשך יבוא אי"ה]

תח"ח 1234567

אוצר החכמה

גאולה ומשיח

אנ"ש תשס"ז

אי חיישינן לשמא יבנה המקדש

1734567

ש. אקסלער

1734567

לאנדאן, אנגליא

1734567

בגמ' תענית י"ז: "ת"ר מפני מה אמרו אנשי משמר מותרין לשתות יין בלילות אבל לא בימים שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב ויבואו ויסייעו להם וכו' מכאן אמרו כל כהן שמכיר משמרתו וכו' אינו מכיר משמרתו וכו' אסור לשתות יין כל השנה. רבי אומר אומר אני אסור לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו, אמר אביי כמאן שתו האידנא כהני חמרא כרביי". וברש"י ד"ה רבי אומר, "כלומר אי חיישינן לשמא יבנה יהא אסור לעולם אפילו המכיר משמרתו ומשמרת בית אבותיו דחיישינן שמא ישתנה סדר משמרות ושמא יעבדו כולם לחנוכת הבית אחת ונמצא זה צריך לעבוד, אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו דהוי כמה שנים שלא חזרה בירה וקלקלה זו תקנתו לשתות יין בהדיא ולשמא יבנה לא חיישינן", וכן פרשו התוס' בעירובין מ"ג: "שתקנתו קלקלתו פי' שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית".

והדברים מפליאים איך זה טעם וסיבה שלא נחוש שיבנה המקדש במהרה משום דכמה שנים שלא חזרה הבירה והרי מכיון שבלי ספק תחזור, ואחד מהי"ג עקרים הוא "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח... אחכה לו בכל יום שיבוא", א"כ אדרבה כל כמה שעבר הזמן ממילא אנו מתקרבים וקרובים יותר להגאולה ממה שהיינו אשתקד ועלינו לקוות ביותר כי מהרה יבנה המקדש וא"כ מאי טעמא דרבי.

ומצאתי בספר הזכרון להגר"י אברמסקי ע' תקנ"א שעמד בזה הגאון האדיר הרב ברוך שמעון שניאורסאהן זצ"ל, וכתב לתרץ, דהנה בגמ'

עירובין (מג.) אמרינן מי שאמר הריני נזיר ביום שכן דוד בא מותר לשתות
 יין בשבתות וביו"ט ואסור לשתות יין כל ימות החול, ובגמ' שם הטעם
 דאמר קרא הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה', ולכן
 בימות החול חיישינן שמא בא אליהו מאתמול לבית דין הגדול והיום יבא
 משיח, אבל בשבת מותר לו לשתות יין דכבר מובטח להן לישראל שאין
 אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח ע"כ,
 ובתוס' שם ד"ה ואסור לשתות יין כל ימי החול, וא"ת מאי שנא דלא
 אסרינן כהן לשתות יין לעולם כדאמרינן (בסנהדרין כ"ב:) אבל מה אעשה
 שתקנתו קלקלתו פי' שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית ואמאי לא חיישינן
 לבן דוד כי הכא, וי"ל דהתם ליכא איסורא דאפשר בכהן אחר או יישן מעט
 אבל הכא אי אתי עובר על גזירותו, ובפ"ק דיבצה (ה'): נמי אמרינן חיישינן
 לשמא יבנה ע"כ.

והנראה דהנה לכאורה יש ליישב קושית התוס' והוא דאע"ג דאנו
 בטוחים כי יבנה המקדש וא"כ יש לנו לחוש בכל יום שיבנה, אבל כל זה
 אם אנו דנים על להבא, אבל אם באנו לדון אם התחילה כבר הגאולה
 מאתמול בודאי יש לנו לומר דאדרבה מוקמינן על החזקה שלא נשתנתה
 וכמו שעברו כמה שנים ולא התחילה הגאולה כמו כן גם אתמול לא
 התחילה, והרי זה כמו דאמרינן (גיטין כ"ח) דיש לכל אדם חזקת חיים אבל
 מכיון שסוף אדם למות לכן לשמא ימות חיישינן אבל שמא מת לא
 חיישינן. וא"כ ה"ה בנדו"ד דלשמא יבוא אליהו חיישינן אבל לשמא כבר
 בא לא חיישינן, וא"כ כיון דמסקינן (בגמ' הנ"ל) דקודם ביאת המשיח צריך
 לבוא אליהו מקודם, א"כ למה נאסר לשתות יין למי שאמר הריני נזיר ביום
 שכן דוד בא מהטעם שמא יבוא היום והרי כיון דע"כ זה אפשר רק באם
 כבר בא אליהו אתמול, והרי לכבר בא לא חיישינן. ומצאתי להטו"א ז"ל
 בר"ה י"א שהעיר בזה יעיי"ש.

ואולם י"ל דהרי הא דלא צריכין למיחש שמא כבר בא הוא משום דהוי
 כחזקה מכיון שלא בא כל הזמן ולכן אין למיחש נגד החזקה, וא"כ לפי מה
 שהעלה הצ"ח בפסחים (בהסוגיא דרחסה"כ אות ק"ח) דדבר שיש לו
 מתירין היכי דנוגע לאיסור דאורייתא אסור אפילו נגד חזקת היתר א"כ
 שפיר י"ל דמשו"ה האומר נזיר ביום שכן דוד בא אסור לשתות יין דאיסור
 גזירות הוה דבר שיש לו מתירין כמו נדרים - ע"י נדרים נ"ט, ובנדרים ט'

כנדרי רשעים נדר בנזיר וכו' - ולכן האומר הריני נזיר וכו' אסור לשתות יין דחיישינן שמא בא כבר אליהו מאתמול ובן דוד יבוא היום.

1234567

וכל זה בהאומר הריני נזיר וכו' משום דהוה דשיל"מ דהרי יכול לשאול על נזירתו אבל אין לאסור לכהנים לשתות יין לעולם דאין זה דשיל"מ וממילא מעיקר הדין לא חיישינן שמא בא אליהו מאתמול כנ"ל.

אלא דיש לעורר על הנ"ל עפ"י מה שהקשה הגבורת ארי כאן (וכן הוא בטו"א שם) במה דחיישינן בכל יום שיבא המשיח והרי נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע אם הגאולה תהיה בניסן או בתשרי משמע דרק על זמן זה יש לצפות לגאולה, ותי' הגב"א דכאן אין המדובר בהגאולה שלימה דוקא רק על אפשרות של הקרבות הקרבנות שהוא בבנין המקדש, והרי איתא בירושלמי (מע"ש פ"ה ה"ב) דבנין ביהמ"ק יהיה קודם ביאת המשיח, וזה יכול להיות בכל יום ע"ש, ולפ"ז הרי לבנין המקדש לא בעי התנאי של ביאת אליהו מקודם וא"כ הדק"ל קושית התוס' דא"כ שפיר הי' לנו לאסור לכהנים לשתות יין דמהרה יבנה המקדש כנ"ל.

ואולם בעיקר דברי הירושלמי הנ"ל העירו המפרשים דמדלא הוזכר מזה כלום בבבלי י"ל דהבבלי לא ס"ל כן אלא דביאת המשיח קודם לבנין המקדש וכן הוא לשון הרמב"ם בפ"א מהל' מלכים, המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש וכו'.

ולפ"ז י"ל דזהו מחלוקת רבי וחכמים, דחכמים חיישו שמא יבנה המקדש קודם ביאת המשיח, ולזה הרי יש מקום לחשוש בכל יום דאין צריך לזה ביאת אליהו מקודם וא"כ אע"ג שלא תהי' זו עוד גאולה שלימה אלא בנין המקדש או המזבח לבד בידי אדם וברשיון המלכות מ"מ כיון שיהיה אפשר להקריב קרבנות צריכין לתקן שימצאו כהנים ראויים לעבודה. ורבי ס"ל דיש לנו לצפות לגאולה שלימה עם ביאת המשיח שהוא יבנה את בית המקדש ולא כגאולה של קמעה קמעה ובאופן זה הרי תנאי הדבר שיבא אליהו מקודם, וא"כ מצד הדין אין לחוש שמא בא כבר אתמול כנ"ל, וא"כ י"ל דזהו טעמו של רבי שאמר תקנתו קלקלתו וכפי' רש"י ותוס' הנ"ל דהרי כמה שנים שלא חזרה הבירה והיינו אחר אריכות גלות כזה עלינו כבר לצפות לגאולה שלימה בנסים גלויים של ביאת אליהו

ומשיח, וא"כ מזה הטעם עלינו לצפות שיבא אליהו היום ולא שבא אתמול ולכן אין לאסור לכהנים יין. ע"כ דברי הגאון הנ"ל.

ויוצא מזה דרבנן ס"ל דמסתכלים על הגאולה באופן מצומצם ויתר משא"כ רבי מסתכל על הגאולה באופן נעלה יותר.

וי"ל דרבי ורבנן הולכים בזה לשיטתם, דהנה בלקו"ש חלק י"ז עמוד 26 ואילך מבאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו כמה מחלוקת שבין רבי ורבנן ע"פ שאלה כללית: האם צריכים לפרש את משמעותו של דין בתורה במובנו המצומצם והחלקי, ומסביר שם כ"ק אדמו"ר דרבי סובר כאופן הראשון, וחכמים נוטים לאופן השני. ומביא שם כמה דוגמאות על זה, ומהם:

(ברכות יג, א) "קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. וחכמים אומרים, בכל לשון". לפי רבי, יש לקרוא את פרשיות השמע בקריאה מושלמת, הן קריאת התוכן והן קריאת הלשון. ולרבנן די בקריאה חלקית בלבד, שאין בה אלא תוכן פרשיות אלו ולא לשונם.

(סוכה ג, א) "רבי אומר, כל סוכה שאין בו ד' אמות על ד' אמות פסולה. וחכמים אומרים אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה". אם מפרשים "תשבו כעין תדורו" כפשוטו ובכל הפרטים, על הסוכה להיות ד' על ד', שאז היא כעין בית, ועי' בסוכה דף ז' ע"ב דדעת רבי היא דדירת קבע בעינן. אך אם מפרשים זאת באופן חלקי, די בפרט אחד, שהיא מחזיקה ראשו ורובו, שהיא דירת עראי, ואפשר לקיים בה "תשבו"; ואין צורך בכך שגם בנין הסוכה יהי' כעין "תדורו".

(מנחות כ, ב) "קרבן (נפש כי תקריב קרבן מנחה, רש"י), מלמד שמתנדבין עצים... "רבי אומר, עצים קרבן הם, טעונים מלח טעונים הגשה". לרבי, היות שעצים מקרי קרבן ומנדבין עצים, הדברים כפשוטן, והעצים קרבן הם לכל דבר. ואילו לרבנן אין לשון זה מכריח חידוש גדול כזה, אלא די בכך שיש בעצים פרט אחד של קרבן, היינו שמבעירים אותם על המזבח כקרבן.

ועיי"ש בלקו"ש ביאור פלוגתות נוספות בדרך זו: עירובין ל, ב. גיטין ע"ד, א מנחות כח, ב.

והנה לכאורה יש להוסיף עוד מחלוקת ביניהם שאפשר להסבירו ע"פ הג"ל, דהנה בלקו"ש ח"ד ע' 1149 מבאר כ"ק אדמו"ר דבגמרא (שבועות י"ג, א ושי"נ) מצינו מחלוקת בענין כפרת עונות דיום הכפורים: לדעת רבנן "יוהכ"פ אין מכפר אלא על השבים". ואילו רבי סבור ש"בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוהכ"פ מכפר", מכיון ש"עיצומו של יום מכפר".

והביאור במחלוקתם אינה שרבנן סוברים ש"עיצומו של יום" אינו מכפר, ורק תשובה מכפרת. גם לדעת רבנן "עיצומו של יום מכפר", כלומר, האדם עצמו אינו יכול באמצעות התשובה שלו להגיע לכפרה זו הנפעלת על ידי "עיצומו של יום", אלא שרבי סובר שתיכף כשמגיע יום כיפור מיד מאיר ה"עיצומו של יום" - אפילו כל עוד לא עשה היהודי תשובה - וה"עיצומו של יום" בעצמו מכפר על עוונותיו; ואילו רבנן סוברים, שבכדי להגיע לכפרה "עיצומו של יום", צריכה להיות עבודת התשובה, ורק אז ישנה לכפרה ד"עיצומו של יום" אשר היא נעלית בהרבה מהכפרה שמשיגים באמצעות תשובה בלבד, ע"ש.

ועיי' ג"כ בלקו"ש חכ"ז ע' 124 שביאר כ"ק אדמו"ר באופן אחר קצת, לדעת רבי בכחו של יוהכ"פ לכפר על ה"חפצא" דהחטאים, וכדיוק לשון רבי "על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר" - ולכן אף מכפר יוהכ"פ על כל החטאים מלבד לכת דיומא - ועד"ז "האומר אחטא ויום הכיפורים מכפר" - וזאת מכיון שבמקרים אלו קשור יום הכיפורים בעצמו, בתור סיבה וגורם, בחפצא ד"חטאים אלו" גופא - ומכיון שביחס לחטאים אלו יוהכ"פ הוא קטיגור, הרי ש"אין קטיגור נעשה סניגור".

אבל לדעת רבנן אין יוהכ"פ מכפר על העבירות עצמן, כי אם על הגברא - וכדיוק לשון הברייתא [עליה אומרת הגמ' שהיא אליבא דרבי יהודה (רבנן)] "יכול יהא יוהכ"פ מכפר על שבים ועל שאינן שבים כו'" - ולא כפי שנאמר בלשון רבי "בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה כו'" -

ולכן, בכדי שיוהכ"פ יכפר על הגברא, חייב להיות אצלו התנאי הכללי ד"שב" כג"ל, כדי שהגברא לא יהי' בסתירה ובניגוד לכפרת יוהכ"פ - (כיון שבמידה ואינו חפץ בכפרת יוהכ"פ, הרי שאינו נותן מקום לחלות הכפרה דיוהכ"פ). ע"ש.

שגם באן רואין שרבנן מסבירים גדרו של כפרת יוהכ"פ (כלי תשובה) באופן נמוך ומצומצם יותר ורבי מסבירו באופן נעלה ומופלא יותר.

והנה כ"ז הבאתי להעיר על תירוצו של הגאון הרב"ש שניאורסאהן הנ"ל, אמנם צ"ע בעצם תירוצו, שהרי כל תירוצו מיוסד על המבואר בגמ' עירובין הנ"ל דקודם ביאת המשיח יבוא אליהו לבשר, אמנם ידוע מ"ש כ"ק אדמו"ר בכמה מקומות, שאין כל הכרח שאלהו הנביא יבוא לפני משיח צדקינו, שהרי הרמב"ם בסוף הל' מלכים (פרק י"ב ה"ב) כתב "יראה מפשרטן של דברי הנביאים שבתחילת ימות המשיח ... יעמוד נביא ... שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא גו'", הרי שלדעת הרמב"ם יבוא אליהו בתחילת ימות המשיח - לאחר ביאת משיח צדקינו, (עיי' התוועדויות תשמ"ג ח"ג ע' 1312).

ועוד דאיתא בגמ' סנהדרין (דף צ"ח ע"א) שר' יהושע בן לוי שאל את משיח צדקינו "לאימת אתי מר" והשיב לו היום, "היום אם בקולו תשמעו", הרי שמשיח יכול לבוא היום אף שאלהו עדיין לא בא (עיי' התוועדויות תשמ"ג ח"ב ע' 1159).

ועפ"ז דאין הכרח שאלהו יבוא לפני ביאת משיח צדקינו, הרי מובן דאין לתרץ כתירוצו של הגאון הנ"ל דלשיטת רבי שמדבר אודות הגאולה (ולא אודות בנין המזבח כרבנן) צריך אליהו לבוא לפני ביאת המשיח, ולשמא בא כבר לא חיישינן כנ"ל.

ולכן נראה דאפשר לומר, דהנה ע"פ הנ"ל הרי דברי הגמ' סותרין זל"ז, דבעירובין הנ"ל מבואר שאלהו הנביא בא לפני ביאת משיח, ובגמ' סנהדרין הנ"ל מביא שמשיח יכול לבוא היום גם בלי קדימת ביאת אליהו הנביא.

ועיי' בטורי אבן הנ"ל שכתב (לבאר ולתרץ קושיא אחרת) דהנה בגמ' סנהדרין (דף צ"ד) רמי כתיב בעתו וכתיב אחישנה, זכו אחישנה לא זכו בעתו, ע"ש וא"כ בזכו והוה קץ דאחישנה אין זמן קבוע לדבר אלא כל יומא זימני' הוא, וכמבואר בסנהדרין שם היום אם בקולו תשמעו. ועפ"ז מבאר שם הטו"א דבקץ דבעתו בדלא זכו, הרי מכיון דהוא בעתו אזי אפי' בערב יו"ט נמי בא אלי' ולא חייש לטורת, דכיון דעתו הוא א"א להעביר מועד הקץ, דהא מהאי טעמא אפי' בדלא זכו אתי בכדי שלא להעביר המועד, משא"כ בקץ דאחישנה ובזכו ע"ז אמרינן (בעירובין הנ"ל) דכבר

[234567]

מובטח להם לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ובערבי יו"ט מפני הטורח, וע"ש באורך מה שמתרץ ע"פ סברא זו.

והנה ביאור הנ"ל הוא לשיטתו דזה וודאי שאלהו יבוא לפני משיח, אמנם ע"פ הנ"ל מדברי כ"ק אדמו"ר דאין הכרח לומר כן, ה"א אפשר לתרץ הסתירה בין ב' הגמ' עפ"י ביאור של הטו"א הנ"ל, דהא דמבואר בעירובין דקודם ביאת משיח יבוא אליהו הוא משום דכאן איירי בקץ דאחישנה, אבל בקץ דבעתו הרי אם הגיע כבר עת הגאולה א"א לעכבו ואפי' אם לא בא אליהו עדיין יבוא משיח צדקינו, וזהו מה דאיתא בסנהדרין הנ"ל דמשיח יכול לבוא היום אפי' אם לא בא אליהו עדיין.

[234567]

אמנם בהתוועדות תשמ"ד ח"א ע' 63 אמר כ"ק אדמו"ר להיפך, דמבואר באחרונים שמ"ש שאלהו הנביא יבוא לפני ביאת משיח הר"ז רק כאשר הגאולה תהי' "בעתה", אבל כאשר הגאולה תהי' באופן ד"אחישנה", אזי ישנם מדרשות חלוקות בענין זה ויכול להיות שמשיח יבוא אפי' אם לא בא אליהו עדיין ע"ש.

והסברא בזה י"ל דמכיון דהקץ דבעתה כבר ישנה במציאות מאז תחילת הבריאה, הרי מכיון שכבר מובטח להם לישראל שאין אליהו בא בערבי שבתות ויו"ט א"כ בפשטות סדרו הקב"ה באופן כזה שהקץ דבעתו לא יהי' בשבת, מכיון דבקץ זה צריך אליהו לבוא מקודם היינו בערב שבת והרי כבר מובטח להם וכו'.

ועפ"ז י"ל דזהו הביאור במ"ש רש"י ותוס' בשיטת רבי, דמכיון שכבר עברו הרבה שנים ולא חזרה בירה, הרי כבר כלו כל הקיצין והר"ז בוודאי כבר הקץ דבעתה, ובקץ דבעתה הרי כתב כ"ק אדמו"ר דאליהו יבוא מקודם וא"כ שוב שייך לומר כתירוצו של הגאון הרבש"ש הנ"ל, ודו"ק כי קצרת.

